

Handelskammaren
Mittsverige

Nyckeln till framtidens arbetskraft

En rapport som visar vad Generation Z
söker hos framtida arbetsgivare,
var de vill arbeta och hur man attraherar dem!

2021

VÄSTERNORRLANDS LÄN

Innehållsförteckning

03

Sammanfattning

07

**Generation Z's plan
efter studenten**

04

Framtidsvalet 2.0

12

**Generation Z om den
framtida arbetsgivaren**

05

Rapportens syfte

17

Att attrahera Generation Z

Sammanfattning

Kärnan i det vi arbetar med i projektet Framtidsvalet 2.0 är att skapa en brygga mellan arbetsgivare och skolan. Det är viktigt för att öka kunskapen om varandra för att klara den långsiktiga kompetensförsörjningen i länet. Eleverna behöver få en större kunskap om möjligheterna på arbetsmarknaden, vilka branscher som finns och vad som förväntas av dem på en arbetsplats. Arbetsgivarna behöver utveckla sin attraktivitet och öka förståelsen för vad den framtida arbetskraften värderar hos en framtida arbetsgivare samt hur man kommunicerar med dem.

Under 2021 har vi träffat över 4000 elever i högstadiet och gymnasiet och pratat med dem om arbetsmarknaden och de val de förväntas göra i framtiden. Från de många dialogerna med elever från hela länet har vi fått med oss viktiga insikter om elevernas planer framåt. I denna rapport har vi sammanfattat dessa insikter.

Eleverna vi har träffat tillhör Generation Z. Den första generationen som vuxit upp med digital teknik och internet nära till hands från födseln. Detta innebär att denna generation har haft lättare tillgång till information än tidigare generationer. Generationen kännetecknas även av att värdera de mjuka värdena väldigt högt och de vill gärna att den framtida arbetsgivaren ska ha liknande värderingar som sina egna.

En tydlig slutsats från rapporten är att eleverna har en klar bild av vad de söker hos sin framtida arbetsgivare. När det kommer till frågor om vad de vill jobba med, var de vill jobba och hur vägen till den framtida arbetsgivaren ser ut, finns en stor osäkerhet.

Statistiken visar att det finns ett tydligt behov av fortsatta insatser för att öka kännedomen om vilka arbetsgivare som finns i länet, vilka yrken som finns och hur vägen dit ser ut - för att visa Generation Z vilka möjligheter som finns på arbetsmarknaden.

Framtidsvalet 2.0

.....

Framtidsvalet 2.0 är ett regionalt projekt som jobbar för att öka samverkan mellan skola och näringsliv i Västernorrland. Projektets syfte är att bidra till att skapa en stabil och långsiktig kompetensförsörjning för såväl privata som offentliga arbetsgivare i länet. Projektet drivs av Handelskammaren Mittsverige.

Genom lektioner i Arbetsmarknadskunskap och Branschbussar träffar Handelskammaren Mittsveriges projektkoordinatorer elever i högstadiet och gymnasiet för att prata om arbetsmarknaden, var jobben finns och hur eleverna tar sig dit. Syftet är att väcka tankar hos eleverna så att de gör medvetna och genomtänkta studie- och yrkesval, som därmed i förlängningen stärker tillgången på framtida kompetens i länet.

Projektet finansieras av Region Västernorrland med stöd av länets företag genom Örnsköldsviks Industrigrupp och Handelskammaren Mittsverige, Rodret, Destination Jobb, Sundsvalls kommun, Härnösands kommun, Timrå kommun, Ånge kommun, Sollefteå kommun och Örnsköldsviks kommun.

Rapportens syfte

I arbetet för att bli ännu bättre på att attrahera och behålla kompetens i Västernorrlands län och stärka konkurrenskraften, arbetar vi hela tiden med två spår. Det ena spåret är arbetet där vi träffar arbetsgivare för att bygga kunskap och skapa en uppfattning om de kompetensbehov som finns nu och i framtiden. Det andra spåret är arbetet med att träffa elever i högstadiet och gymnasiet, för att komma i direktkontakt med de som är framtidens arbetskraft.

När det kommer till att attrahera och behålla kompetens i länet är det viktigt att vara en attraktiv arbetsgivare. Där ser vi vikten av att hålla sig uppdaterad kring vad den framtida arbetskraften, Generation Z, tänker och värdesätter hos sina framtida arbetsgivare. Efter varje genomförd aktivitet, får de elever vi träffat svara på frågor om just detta. Vad är viktigt när de ska ut på arbetsmarknaden? Vad vill de jobba med? Är det viktigt att kunna jobba där de bor idag?

Vi ska genom rapporten försöka ge en helhetsbild och inblick i hur kommande generation och framtida arbetskraft tänker och resonerar kring sin framtid.

4268

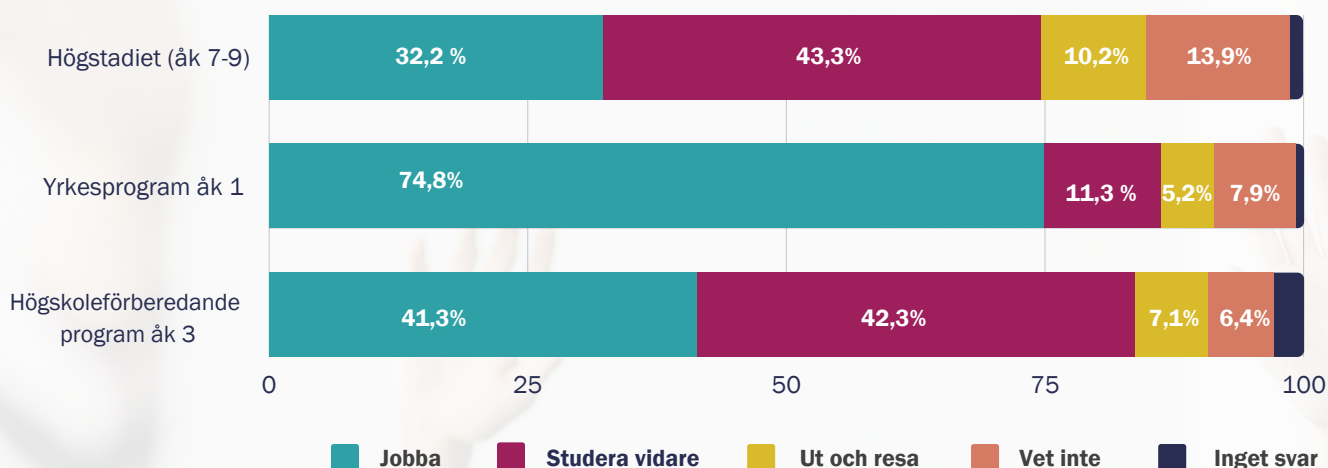
Antalet elever vi träffade i Västernorrland under 2021 i samband med lektioner i Arbetsmarknadskunskap. Av dessa har 3974 elever, motsvarande 93%, svarat på utvärderingen som ligger till grund för denna rapport.

Generation Z's planer efter studenten

Studenten är en viktig milstolpe för ungdomarna. Det är tillfället då de tar klivet in i vuxenvärlden. Men vad har eleverna för planer efter studenten? Vill de jobba, flytta utomlands eller studera vidare?

Vad vill du göra efter studenten?

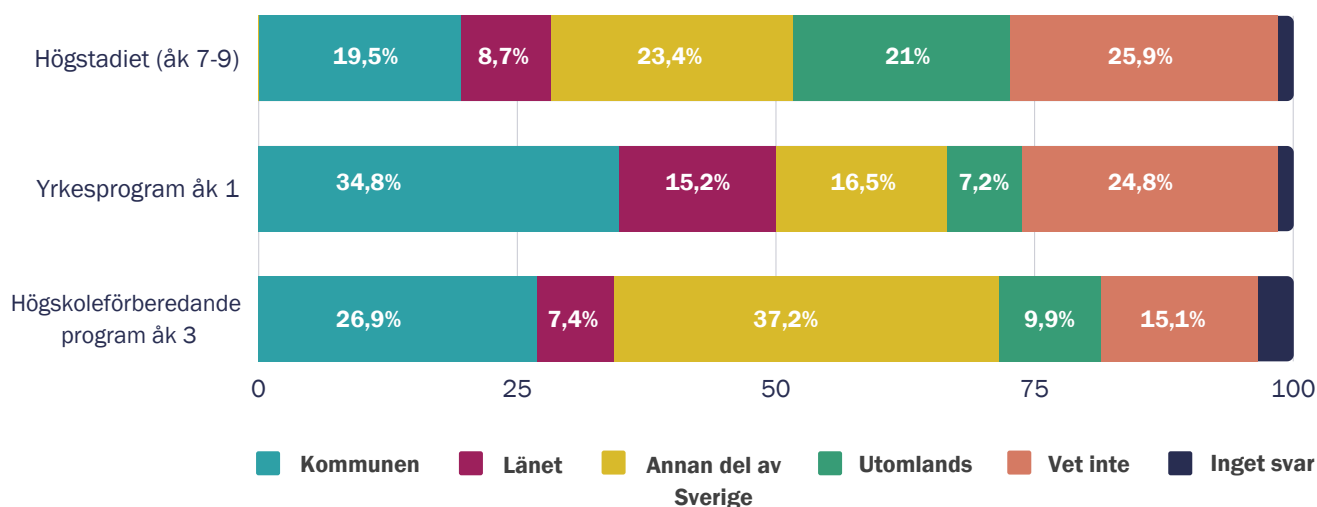
De flesta högstadieeleverna i Västernorrlands län vill studera vidare efter gymnasiet. Detta är en trend som är genomgående i alla kommuner i länet förutom i Timrå kommun, där de flesta högstadieelever vill jobba efter gymnasiet. Trots att många högstadieelever vill studera efter gymnasiet, är det samtidigt den grupp av elever som i högst utsträckning inte vet vad de vill göra efter studenten.

Bland gymnasieelever ser vi skillnader beroende på om de läser ett yrkesprogram eller ett högskoleförberedande program. Majoriteten av yrkeseleverna vill jobba direkt efter studenten. Till skillnad från högskoleförberedande elever där det är jämnt mellan att vilja studera vidare och att direkt vilja komma ut i arbete.

Högstadieeleverna är de som i högst utsträckning inte vet vad de vill göra efter studenten. Denna grupp är även de som har längst till studenten, vilket gör att det inte är förvånande att det är så många som inte vet vad de vill. Att yrkeselever vill jobba direkt efter studenten är både rimligt och positivt - eftersom de har valt ett gymnasieprogram som ska förbereda dem för att kliva ut direkt på arbetsmarknaden. Det kan däremot anses vara oroväckande att så pass många elever på högskoleförberedande program vill jobba direkt efter studenten. Detta då deras val av gymnasieprogram innebär förberedelser inför vidarestudier. Genom vår dialog med näringslivet har vi dessutom uppfattat en förändring på arbetsmarknaden. Där digitalisering, automatisering och pandemin har medfört att många typiska instegsjobb har försvunnit. Alltså jobb som elever från högskoleförberedande gymnasieprogram skulle kunna få.

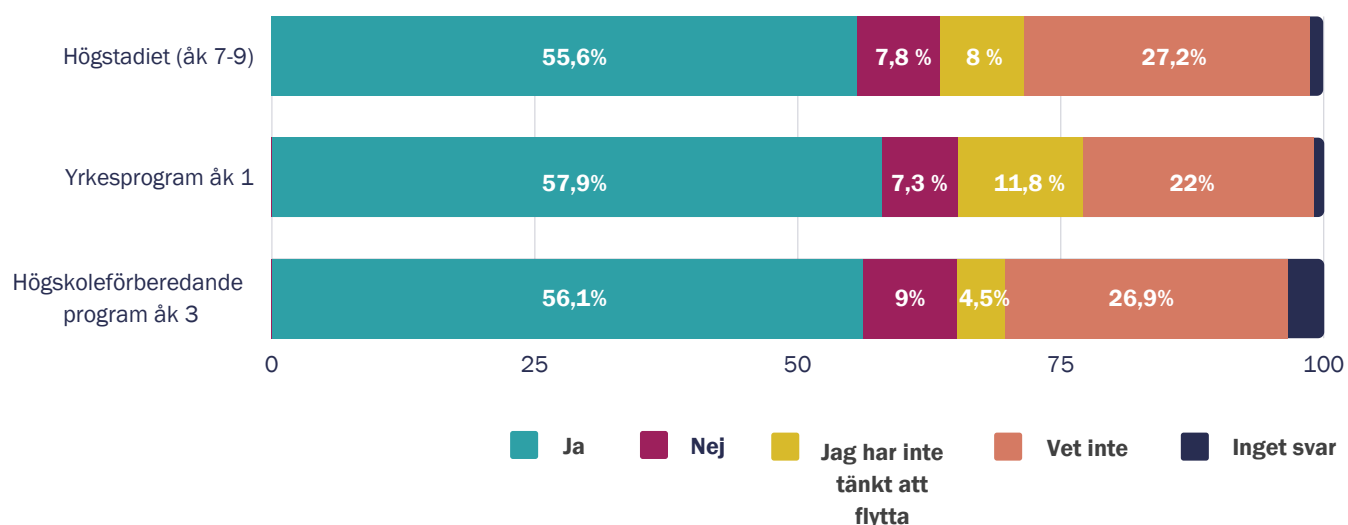
Var eleverna vill bo efter studenten skiljer sig åt mellan de olika årskurserna och programmen. En fjärdedel av eleverna i högstadiet vet inte var de vill bo efter studenten. Det som går att utläsa av tabellen är att om de inte vill bo kvar i hemkommunen finns det heller inget intresse av att bo kvar i länet. Elever på yrkesprogram vill i stor utsträckning bo kvar i hemkommunen medan en stor del av elever på högskoleförberedande program vill flytta till en annan del av Sverige. Gemensamt för gymnasieeleverna är att de inte är särskilt intresserade av att bosätta sig utanför Sverige.

Var vill du bo efter studenten?

Det finns ett stort intresse av att flytta från sin hemkommun bland eleverna i Västernorrlands län. Att flytta för att studera eller för att jobba efter gymnasiet är för vissa nära kopplat till studenten. Det är en möjlighet att testa leva och ta hand om sig själv, bo i en ny stad och skaffa sig fler vänner. En längtan som många har i samband med studenten, frågan är om dessa elever kan tänka sig att flytta tillbaka till länet i framtiden?

Kan du tänka dig att flytta tillbaka?

Ungefär hälften av eleverna i högstadiet och på högskoleförberedande program vill bosätta sig utanför länets gränser. I båda dessa grupper är det runt 56% av eleverna som kan tänka sig att flytta tillbaka.

Vi ser att många elever som studerar på yrkesprogram vill bo kvar i länet. Det kan bero på att yrkeselever har en tydligare bild av var de vill befinna sig på arbetsmarknaden efter studenten. De har en nära kontakt med näringslivet genom sin APL (arbetsplatsförlagt lärande), vilket gör att de har kännedom om vilka arbetsgivare som finns i länet. Däremot ser vi att elever som studerar ett högskoleförberedande program vill flytta från länet, något som kan bero på att de inte har samma tydliga bild om sin plats på arbetsmarknaden. Det kan även kopplas till deras vilja att studera vidare efter gymnasiet och att många då söker sig till större studentorter.

Flera av eleverna på högskoleförberedande program vill jobba efter studenten och därmed ta ett kliv ut i vuxenlivet. Anledningen till att många vill flytta för att jobba kan ha att göra med viljan att testa på något nytt och bli självständig. Som tidigare nämnt kan det även vara en effekt av låg kännedom om näringslivet.

Viljan att resa eller bosätta sig utomlands är en nedåtgående trend. Detta bekräftas av elevernas svar och kan vara en effekt av Coronapandemins begränsningar.

Generation Z om den framtida arbetsgivaren

Vad blir viktigt för Generation Z när de ska ut på arbetsmarknaden? Är det att få en hög lön, att bli chef eller att bidra till ett bättre samhälle?

Eleverna har rangordnat sex påståenden, om vad de anser är viktigt hos sin framtida arbetsgivare. De har fått rangordna på en skala 1-5, där 1 innebär att påståendet inte alls är viktigt och 5 innebär att påståendet är väldigt viktigt. Utifrån svaren har ett snitt tagits fram, för att visa vad elever i Västernorrlands län värdesätter hos den framtida arbetsgivaren.

	Högstadiet åk 7-9	Yrkesprogram åk 1	Högskoleförberedande åk 3
1. Trevliga arbetskamrater och kul på jobbet	4,1	4,7	4,3
2. Att kunna utvecklas som människa	3,9	4,3	4,1
3. Få en hög lön	3,7	4,1	3,7
4. En arbetsgivare som bidrar till ett bättre samhälle	3,7	4	3,7
5. Att kunna jobba där jag bor/inte behöva flytta	2,8	3,2	2,6
6. Att bli chef	2,7	2,7	2,6

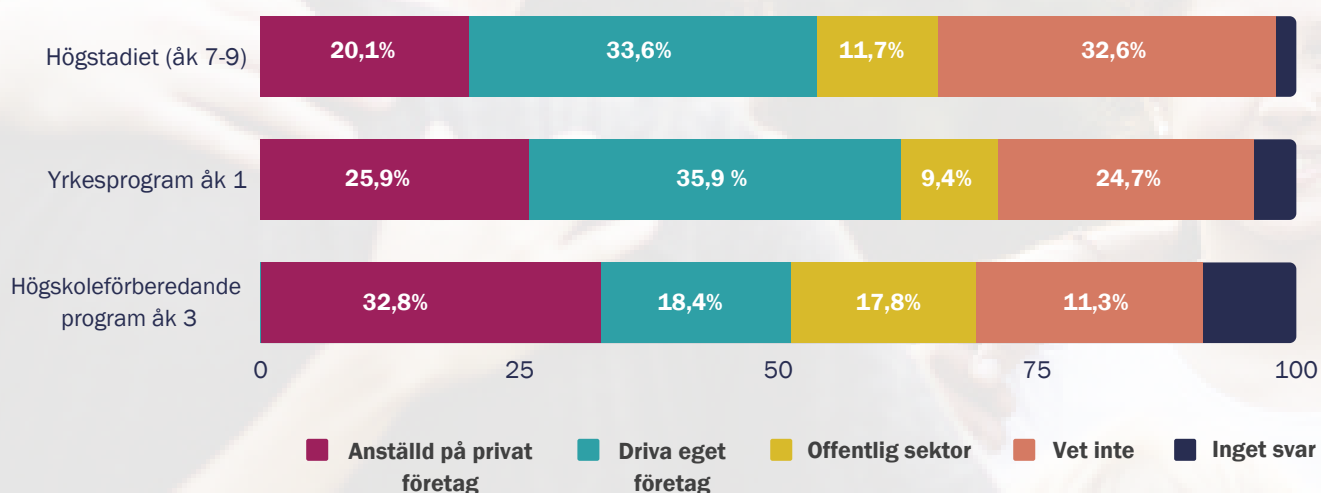
■ Topp 1 ■ Topp 2 ■ Topp 3

Gemensamt för elever i både högstadiet och gymnasiet är att mjuka värden är det viktigaste hos en framtida arbetsgivare. Trevliga arbetskamrater, att utvecklas som människa och att ha en arbetsgivare som bidrar till ett bättre samhälle rangordnas högt bland eleverna. Fastän det är viktigt att kunna utvecklas som människa hos en arbetsgivare, anser eleverna att det inte är så viktigt att uppnå en chefsposition. Detta speglar att de mjuka värdena blir allt viktigare samtidigt som intresset för att nå höga positioner och titlar inom företagen minskar.

Elever som läser yrkesprogram skiljer sig från övriga när det kommer till lönefrågan. Dessa elever har rangordnat lön högt. Majoriteten av de yrkeselever vi har träffat i Västernorrlands län läser program som bygg- och anläggning, el- och energi, fordon- och transport. Yrken där man kommer ut på arbetsmarknaden och får en relativt hög lön efter avslutad gymnasieutbildning, något som elever på yrkesprogram ofta är medvetna om redan när de söker till gymnasiet. Elever i högstadiet och de som läser högskoleförberedande program rangordnar inte hög lön lika högt.

När det kommer till betydelsen av var den framtida arbetsgivaren är placerad går eleverna i högstadiet samt högskoleförberedande program i liknande tankar, medan yrkeseleverna tänker annorlunda. För de förstnämnda är det inte viktigt att deras framtida jobb finns på orten där de bor - vilket kan kopplas tillbaka till avsnittet "Generation Z's planer efter studenten", där vi kan se att dessa elever antingen inte vet var de vill bo eller att de har en vilja att se andra delar av landet och därför lockas till att flytta. Yrkeseleverna som gärna vill jobba inom kommunen och länet ser därför att det är viktigare att deras framtida arbetsgivare finns inom länet och att de ska kunna jobba där de bor och inte behöva flytta.

Vilken typ av arbetsgivare är intressant?

Vad eleverna vill jobba med i framtiden speglas i vad de rangordnar som viktigt hos sina framtida arbetsgivare, och vilken typ av arbetsgivare som är intressant.

Högstadiееlever och yrkeselever har gemensamt att det finns ett stort intresse för att driva eget företag. När man tittar på topp fem yrken för yrkeselever är många av dessa vanliga när det kommer till att starta eget. När det kommer till den stora viljan att driva eget hos högstadiееlever är det svårt att dra en tydlig koppling till topp fem yrken. Det skulle kunna bero på att det pratas i skolan om entreprenörskap och att driva eget. Det kan även vara lockande med tanken att få vara sin egen chef.

Att intresset för att jobba inom offentlig sektor är svalt hos yrkeseleverna kan bero på att de yrkeselever som vi träffat läser ett program där jobben efter skolan främst återfinns inom det privata näringslivet.

Vilka yrken vill eleverna jobba med i framtiden?

Högstadiet åk 7-9	Yrkesprogram åk 1	Högskoleförberedande åk 3
1. Vet inte	1. Vet inte	1. Vet inte
2. Fotbollsspelare	2. Snickare/Bygg	2. Polis
3. Advokat	3. Elektriker	3. IT/Arkitekt
4. Mäklare	4. VVS	4. Ingenjör/Lärare
5. Arkitekt	5. Lastbilschaufför	5. Socionom

Bland elever som läser högskoleförberedande program finns ett stort intresse för att jobba på privata företag, men det finns även ett större intresse för offentlig sektor i jämförelse med högstadie- och yrkeselever. De populäraste yrkena bland högskoleförberedande program är polis, lärare och socionom. Dessa yrken ingår alla i offentlig sektor.

Det som är gemensamt för elever oavsett om de går i högstadiet, läser ett yrkesprogram eller ett högskoleförberedande program är att svaret "vet inte" är det vanligaste när vi ställer frågan om vad de vill jobba med i framtiden. När man precis har börjat årskurs 7 kan det vara svårt att veta vad man vill jobba med i framtiden. Det är en period då det för många elever är mycket nya saker som sker, det kan vara en ny klass, kanske en ny skola och mycket handlar om att sätta sig in i vad den nya skolsituationen innebär.

Elever i årskurs 9 står inför sitt första stora val - gymnasievalet. En del av dessa elever har en plan och en utstakad väg för sig själv, men de flesta eleverna har ingen aning om vad de vill göra efter studenten. Därför tänker många elever att de ska söka breda gymnasieprogram, för att antingen kunna jobba eller studera vidare efter studenten.

Det vi har märkt i våra möten med elever på högstadiet är att de ofta refererar till högskoleförberedande program som breda gymnasieprogram. De är inte införstådda i att de kan läsa yrkesprogram och därmed ha större möjligheter till jobb direkt efter studenten, samtidigt som de även har möjlighet att lägga till kurser så att de kan plugga vidare direkt efter studenten.

Elever som läser högskoleförberedande program har ofta liknande tankar som elever i årskurs 9. De som har tänkt plugga vidare är inte alltid helt säkra på vad de vill studera och en stor andel vill jobba direkt efter studenten. Även om det finns stora frågetecken kring vad de kan jobba med efter studenten. Att "vet inte" är ett så pass vanligt svar bland yrkeselever som läser första året, kan vid första anblick verka konstigt, då de valt ett gymnasieprogram som ska kunna ta dem direkt ut på arbetsmarknaden. Men i och med att vi träffar dessa elever under första året, är det många som läser allmänna kurser. Valet av inriktning görs senare vilket kan vara en stor anledning till att även denna grupp av elever är osäkra. Även om de vet vilken bransch de vill jobba i, kan det finnas osäkerhet kring vilket yrke de vill ta sig an.

Att attrahera Generation Z

För att attrahera Generation Z är det viktigt att aktivt jobba mot målgruppen och visa upp sig som arbetsgivare. Nedan finns tre go-to actions.

Hur jobbar ni mot målgruppen?

Det är viktigt att som organisation och arbetsgivare hålla sig uppdaterad kring vad Generation Z förväntar sig hos sin framtida arbetsgivare. Målgruppen bryr sig om de mjuka värdena och det är därför viktigt att ni arbetar med ert arbetsgivarvarumärke och era värderingar, organisationskulturen, ledarskapet och hur ni kommunicerar externt.

För att hjälpa företag i vår region med att stärka sina arbetsgivarvarumärken och för att företag ska kunna attrahera och behålla framtidens kompetens arrangerar Handelskammaren Mittsverige utvecklingsprogrammet Employer Branding for lunch. Där får företag inom olika branscher lära sig mer om hur de blir en attraktiv arbetsgivare med hjälp av ledande föreläsare inom området. Stort fokus ligger också vid att nätverka och utbyta erfarenheter med företag inom andra branscher. Programmet arrangeras i Örnsköldsvik, Höga Kusten, Sundsvall och Jämtland/Härjedalen.

Läs mer om programmet [HÄR](#) och anmäl ditt intresse att delta i nästa omgång!

Syns ni inte så finns ni inte!

Det är tydligt utifrån vår rapport att många elever har dålig koll på var jobben finns och vilka arbetsgivare som finns i Västernorrlands län. Syns ni inte i sammanhang där eleverna finns kan de heller inte förväntas att ha kännedom om er. Här behöver vi hjälp av er privata arbetsgivare som vill synas och på sikt attrahera Generation Z. Genom olika aktiviteter som föreläsningar och studiebesök arbetar vi i projektet Framtidsvalet 2.0 med att visa lokala arbetsgivare för målgruppen. Vi uppskattar alla kontakter vi kan få med er arbetsgivare.

Hör av er till oss så bokar vi in ett möte där vi planerar insatser för att ni ska nå eleverna och på sikt även kunna anställa framtidens arbetskraft!

Felicia Pournasiri

Projektledare Framtidsvalet

072 - 230 22 99

felicia@midchamber.se

Känner ni att detta är svårt och att ni inte riktigt vet hur ni attraherar målgruppen? Var lugna, innan ni får träffa eleverna kan vi stötta med en Employer Branding-föreläsning där vi berättar mer om målgruppen och hur ni ska tänka för att attrahera dem.

Samverka med skolan!

Jobba för en nära kontakt med skolorna. Se över om det finns resurser för att ta emot PRAO-elever och att kunna ge dem möjlighet att samla på sig erfarenhet. Samtidigt får ni som arbetsgivare en ökad kännedom om vad den framtida arbetskraften har för förväntningar på ett framtida jobb. Vad menar de med att de vill utvecklas som människa i sitt framtida jobb? Genom att ta emot elever på PRAO eller studiebesök, visar ni inte bara upp ert företag utan får även möjlighet att föra dialog med den framtida arbetskraften.

Hör av er till oss om ni önskar närmare dialog med någon skola så kan vi bidra med en kontaktperson och koppla ihop er!

